

668**OBWIESZCZENIE PREZESA TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO**

z dnia 31 października 2001 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu regulaminu Trybunału Konstytucyjnego stanowiącego załącznik do uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 1997 r. w sprawie regulaminu Trybunału Konstytucyjnego.

1. Na podstawie art. 14 ust. 7 i art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z 2000 r. Nr 48, poz. 552 i Nr 53, poz. 638 oraz z 2001 r. Nr 98, poz. 1070) oraz § 2 uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 września 2001 r. w sprawie zmiany regulaminu Trybunału Konstytucyjnego (Monitor Polski Nr 35, poz. 567) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst regulaminu Trybunału Konstytucyjnego stanowiącego załącznik do uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 1997 r. w sprawie regulaminu Trybunału Konstytucyjnego (Monitor Polski Nr 81, poz. 788), z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) uchwałą Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 czerwca 2000 r. w sprawie zmiany regulaminu Trybunału Konstytucyjnego (Monitor Polski Nr 17, poz. 390),
- 2) uchwałą Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 września 2001 r.

w sprawie zmiany regulaminu Trybunału Konstytucyjnego (Monitor Polski Nr 35, poz. 567).

2. Podany w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst regulaminu Trybunału Konstytucyjnego nie obejmuje:

- 1) § 2 uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 czerwca 2000 r. w sprawie zmiany regulaminu Trybunału Konstytucyjnego (Monitor Polski Nr 17, poz. 390), który stanowi:
„§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”;
- 2) § 3 uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 września 2001 r. w sprawie zmiany regulaminu Trybunału Konstytucyjnego (Monitor Polski Nr 35, poz. 567), który stanowi:
„§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 października 2001 r.”

Prezes Trybunału Konstytucyjnego: *M. Safjan*

Załącznik do obwieszczenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 października 2001 r. (poz. 668)

REGULAMIN TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO**Rozdział I****Organy Trybunału Konstytucyjnego**

§ 1. Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego, zwane dalej „Zgromadzeniem Ogólnym”, wykonuje czynności przewidziane w ustawie i w niniejszym regulaminie, a w szczególności:

- 1) w sprawach finansowo-budżetowych:
 - a)¹⁾ rozpatruje przedstawione przez szefa Biura Trybunału Konstytucyjnego, zwanego dalej „szefem Biura”, i zatwierdzone przez prezesa Trybunału sprawozdanie z wykonania budżetu Trybunału za miniony rok,

b)²⁾ uchwała na wniosek szefa Biura, zatwierdzony przez prezesa Trybunału, projekt dochodów i wydatków Trybunału na rok następny — w terminie do 30 września roku poprzedzającego rok budżetowy;

- 2) w sprawach dyscyplinarnych:
 - a) ustosunkowuje się do wniosku prezesa Trybunału o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przeciwko sędziemu Trybunału i ustala w drodze losowania rzeczownika dyscyplinarnego,
 - b) zaznajamia się z wynikami postępowania dyscyplinarnego przeciwko sędziemu Trybunału i wnioskami rzeczownika dyscyplinarnego oraz wysłuchuje wyjaśnień zainteresowanego sędziego; odstąpienie od wysłuchania wyjaśnień może na-

¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 1 tiret pierwsze uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 września 2001 r. w sprawie zmiany regulaminu Trybunału Konstytucyjnego (Monitor Polski Nr 35, poz. 567), która weszła w życie z dniem 1 października 2001 r.

²⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 czerwca 2000 r. w sprawie zmiany regulaminu Trybunału Konstytucyjnego (Monitor Polski Nr 17, poz. 390), która weszła w życie z dniem 20 czerwca 2000 r., oraz przez § 1 pkt 1 tiret drugie uchwały wymienionej w przypisie 1.

stąpić tylko w razie obiektywnie niemożliwej do pokonania przeszkody (np. nieobecności w kraju, poważnej choroby),

c) ustala w drodze losowania skład orzekający w danej sprawie;

3) w sprawach osobowych sędziego Trybunału stwierdza wygaśnięcie mandatu na skutek orzeczenia lekarskiego o trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego z powodu choroby, ułomności lub upadku sił. Przed podjęciem uchwały w tej sprawie przeprowadza stosowne postępowanie wyjaśniające, w którym wysłuchuje zainteresowanego; przepis pkt 2 lit. b) stosuje się odpowiednio. Zgromadzenie Ogólne może także postanowić o zwróceniu się do odpowiedniego zakładu opieki zdrowotnej o wyrażenie opinii o stanie zdrowia sędziego Trybunału;

4) w sprawach organizacyjnych:

a)³⁾ na wniosek prezesa Trybunału powołuje i odwołuje szefa Biura Trybunału Konstytucyjnego,

b)⁴⁾ rozpatruje co najmniej raz w roku informację prezesa Trybunału o działalności Trybunału i problemach wynikających z jego działalności,

c)⁵⁾ określa plan prac z zakresu badań i analiz naukowo-orzecznich, prowadzonych przez Biuro Trybunału na potrzeby orzecznictwa Trybunału,

d)⁴⁾ może ustalić stałe zespoły orzekające w danym roku kalendarzowym i określić sposób kierowania do nich spraw przez prezesa Trybunału,

e)⁴⁾ określa strój urzędowy dla sędziów Trybunału podczas rozprawy;

5) w sprawach kontaktów zagranicznych z sądami konstytucyjnymi ustala roczny plan wizyt i innych form współpracy.

§ 2. 1. Prezes Trybunału zwołuje co najmniej raz w roku Zgromadzenie Ogólne dla rozpatrzenia spraw wymienionych w art. 14 ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z 2000 r. Nr 48, poz. 552 i Nr 53, poz. 638 oraz z 2001 r. Nr 98, poz. 1070), zwanej dalej „ustawą”, a ponadto w miarę potrzeby dla rozpatrzenia innych spraw należących do kompetencji Trybunału. W tym celu zawiadamia o terminie Zgromadzenia każdego sędziego Trybunału pisemnie, chyba że kolejny termin został ustalony podczas obrad w razie ich odroczenia; do zawiadomienia załącza się proponowany porządek obrad oraz niezbędne materiały.

2. Zgromadzeniu Ogólnemu przewodniczy prezes, a w czasie jego nieobecności lub w razie innych przeszkód — wiceprezes Trybunału.

³⁾ Dodany przez § 1 pkt 2 tiret pierwsze uchwały wymienionej w przypisie 1.

⁴⁾ Oznaczenie nadane przez § 1 pkt 2 tiret drugie uchwały wymienionej w przypisie 1.

⁵⁾ Oznaczenie i brzmienie ustalone przez § 1 pkt 2 tiret drugie i trzecie uchwały wymienionej w przypisie 1.

3.⁶⁾ Obrady Zgromadzenia Ogólnego są protokołowane przez wyznaczoną przez szefa Biura Trybunału osobę; Zgromadzenie Ogólne może postanowić o zamkniętym charakterze obrad, bez udziału protokolanta i innych osób.

§ 3. 1. Zgromadzenie Ogólne w sprawie wyboru kandydatów na stanowisko prezesa i wiceprezesa Trybunału zwołuje prezes Trybunału z odpowiednim wyprzedzeniem terminów, o których mowa w art. 15 ust. 2 ustawy.

2. Zgromadzeniu Ogólnemu w sprawie wyboru kandydatów przewodniczy najstarszy wiekiem sędzia Trybunału uczestniczący w Zgromadzeniu.

3. Zgromadzenie Ogólne w sprawie wyboru kandydatów odbywa się z wyłączeniem jawności.

4. Głosowanie odbywa się odrębnie na każde ze stanowisk wymienionych w ust. 1.

§ 4. 1. Zgromadzenie Ogólne może podejmować uchwały w sprawach dotyczących projektu dochodów i wydatków Trybunału Konstytucyjnego albo wygaśnięcia mandatu sędziego Trybunału po upływie co najmniej siedmiodniowego terminu od dnia powiadomienia sędziów Trybunału; termin ten nie może ulec skróceniu.

2. W innych sprawach niż wymienione w ust. 1 Zgromadzenie Ogólne może uznać się za zdolne do podejmowania uchwał bez zachowania co najmniej siedmiodniowego terminu, jednakże tylko w tym wypadku, gdy pilność sprawy lub nieodwracalne następstwa jej nierozpatrzenia tego wymagają.

§ 5.⁷⁾ Prezes Trybunału wykonuje czynności przewidziane w ustawie i innych przepisach prawa, a w szczególności:

1) reprezentuje Trybunał na zewnątrz;

2) zapewnia organizacyjne i administracyjne warunki pracy Trybunału poprzez nadzór nad działalnością szefa Biura;

3) zarządza ogłaszanie orzeczeń Trybunału w zbiorze urzędowym;

4) wykonuje wyroki Trybunału ogłoszone w organie publikacyjnym;

5) na wniosek lub za zgodą zainteresowanych sędziów Trybunału przydziela im asystentów oraz pracowników zajmujących samodzielne stanowiska ds. orzecznictwa;

⁶⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 3 uchwały wymienionej w przypisie 1.

⁷⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 4 uchwały wymienionej w przypisie 1.

6) ustala na wniosek szefa Biura w drodze zarządzenia:

- a) czynności biurowe i sposób prowadzenia w Trybunale akt, repertoriów, terminarzy i ksiąg pomocniczych w sprawach rozpoznawanych przez Trybunał,
- b) sposób prowadzenia rejestrów wykonania orzeczeń Trybunału,
- c) sposób używania i przechowywania pieczęci urzędowych Trybunału.

§ 6. Prezes Trybunału Konstytucyjnego:

- 1) informuje Zgromadzenie Ogólne o wszystkich ważnych wydarzeniach dotyczących Trybunału i sędziów Trybunału;
- 2) wskazuje trzech sędziów Trybunału do składu Państwowej Komisji Wyborczej;
- 3) umożliwia każdemu sędziemu Trybunału zaznajomienie się z aktami postępowania karnego lub dyscyplinarnego sędziego Trybunału.

§ 7. 1. W czasie nieobecności prezesa Trybunału, w jego zastępstwie, wiceprezes Trybunału kieruje Trybunałem oraz wykonuje zadania i czynności, przewidziane w regulaminie.

2. Wiceprezes Trybunału wykonuje nadto inne czynności z upoważnienia prezesa Trybunału; czynności te mogą wynikać z ustalonego między nimi podziału i mieć charakter stały lub czasowy.

3. Wiceprezes Trybunału zaznajamia się na bieżąco z całością spraw z zakresu kierownictwa Trybunałem.

4. W razie przeszkód w sprawowaniu obowiązków przez prezesa i wiceprezesa Trybunału, prezes lub zastępujący go wiceprezes wyznacza na piśmie sędziego Trybunału do zastępstwa. W razie niewyznaczenia sędziego w tym trybie, prezesa i wiceprezesa Trybunału zastępuje najstarszy wiekiem sędzia Trybunału.

§ 8.⁸⁾ Trybunał Konstytucyjny i prezes Trybunału używają pieczęci urzędowych z wizerunkiem godła Rzeczypospolitej Polskiej i napisem odpowiadającym obowiązującym przepisom.

§ 8a.⁹⁾ 1. Administracyjną, organizacyjną i finansową obsługę Trybunału Konstytucyjnego zapewnia Biuro Trybunału.

2. Biurem Trybunału Konstytucyjnego kieruje szef Biura. Podlega on prezesowi Trybunału lub w jego zastępstwie wiceprezesowi Trybunału.

3. Szef Biura jest zwierzchnikiem służbowym pracowników Biura Trybunału Konstytucyjnego i ponosi odpowiedzialność za ich działania. Zapewnia prawidłowe funkcjonowanie Biura i w razie potrzeby przedstawia wnioski w sprawie organizacji Biura.

4. Szef Biura przygotowuje projekt dochodów i wydatków Trybunału Konstytucyjnego, jest odpowiedzialny za wykonywanie budżetu i w razie potrzeby proponuje wprowadzenie zmian w układzie wykonawczym budżetu; odpowiada także za majątek będący w zarządzie Trybunału.

5. Szef Biura Trybunału informuje prezesa i wiceprezesa Trybunału o problemach funkcjonowania Biura Trybunału Konstytucyjnego i co najmniej raz w roku przedstawia na Zgromadzeniu Ogólnym sprawozdanie z działalności Biura.

Rozdział II

Nadawanie biegu wnioskowi (pytaniu prawnemu) w sprawie zgodności aktów normatywnych z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą

§ 9. 1. Wnioski (pytania prawne) w sprawie zgodności aktów normatywnych z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, odpowiadające wymogom określonym w ustawie o Trybunale Konstytucyjnym, prezes Trybunału kieruje, z uwzględnieniem kolejności ich wpływu, do właściwego składu orzekającego.

2. Prezes Trybunału kieruje do rozpatrzenia wnioski (pytania prawne), pochodzące od podmiotów wymienionych w art. 191 i art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483), jeżeli spełniają warunki formalne wynikające z art. 32 ustawy.

3. Jeżeli wniosek (pytanie prawne) zawiera braki formalne, prezes Trybunału zwraca się o ich usunięcie, wyznaczając w tym celu odpowiedni termin.

4. Prezes Trybunału rozstrzyga w formie zarządzenia o skierowaniu wniosku (pytania prawnego) do rozpatrzenia; równocześnie wyznacza skład orzekający Trybunału, w tym przewodniczącego i sędziego-sprawozdawcę.

5. W sprawach rozpatrywanych na rozprawie (posiedzeniu) w pełnym składzie przewodniczy prezes lub wiceprezes Trybunału. Jeżeli prezes lub wiceprezes Trybunału jest sędzią-sprawozdawcą, nie może on łączyć tej funkcji z przewodniczeniem składowi orzekającemu. W sprawach szczególnie zawiłych skierowanych do rozpatrzenia przez Trybunał w pełnym składzie prezes Trybunału może wyznaczyć dwóch sędziów-sprawozdawców. W rozpoznawaniu sprawy w pełnym składzie biorą udział wszyscy sędziowie Trybunału, chyba że zachodzi obiektywna przeszkoda w uczestniczeniu sędziego w rozprawie (posiedzeniu).

⁸⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 5 uchwały wymienionej w przypisie 1.

⁹⁾ Dodany przez § 1 pkt 6 uchwały wymienionej w przypisie 1.

§ 10. 1. Wnioski pochodzące od podmiotów wymienionych w art. 191 ust. 1 pkt 3—5 Konstytucji oraz w art. 32 ust. 2 ustawy, spełniające warunki określone w art. 32 ust. 1 i 2 ustawy, prezes Trybunału kieruje, z uwzględnieniem kolejności wpływu spraw, w celu wstępnego rozpatrzenia przez wyznaczonego przez siebie sędziego Trybunału.

2. Zażalenie na postanowienie w sprawie nienadania wnioskowi dalszego biegu przez Trybunał, w drodze zarządzenia, kieruje do rozpatrzenia w składzie trzech sędziów Trybunału na posiedzeniu niejawnym. Prezes Trybunału wyznacza w tej sprawie skład orzekający, w tym przewodniczącego i sędziego-sprawozdawcę.

§ 11. 1. Prezes Trybunału Konstytucyjnego zwraca się do Prokuratora Generalnego o zajęcie stanowiska w kwestiach podniesionych we wniosku (pytaniu prawnym) i wyznacza w tym celu odpowiedni termin, biorąc pod uwagę stopień zawitości oraz pilności sprawy.

2. Prezes Trybunału lub skład orzekający może także zwrócić się do innych organów lub organizacji o zajęcie stanowiska w kwestiach mogących mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia zawistej sprawy.

§ 12. Do wniosków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zgłoszonych w trybie art. 122 ust. 3 i art. 133 ust. 2 Konstytucji, stosuje się odpowiednio przepisy § 9 regulaminu.

Rozdział III

Wnioski w sprawie sporów kompetencyjnych

§ 13. 1. Do wniosków w sprawach rozstrzygania sporów kompetencyjnych, zgłoszonych na podstawie art. 192 Konstytucji, stosuje się odpowiednio § 9 regulaminu.

2. Na korzyść wnioskodawcy albo organu, wobec którego skierowany jest zarzut naruszenia kompetencji, może przystąpić w każdym stanie sprawy także inny podmiot, wymieniony w art. 192 Konstytucji, o ile orzeczenie Trybunału może mieć znaczenie dla zakresu jego kompetencji.

§ 14. 1. Stawiennictwo wnioskodawcy na rozprawie przed Trybunałem Konstytucyjnym jest obowiązkowe. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo wnioskodawcy lub należycie przez niego upoważnionego przedstawiciela jest równoznaczne z cofnięciem wniosku. O konsekwencjach niestawiennictwa należy poinformować wnioskodawcę w zawiadomieniu o terminie rozprawy.

2. W razie niestawienia się na rozprawę przed Trybunałem należycie upoważnionego przedstawiciela organu, wobec którego skierowany jest zarzut naruszenia kompetencji wnioskodawcy, Trybunał może odroczyć rozprawę.

§ 15. Postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o rozstrzygnięciu sporu kompetencyjnego ustala, czy działanie lub zaniechanie wskazane we wniosku naruszyło zakres kompetencji wnioskodawcy, oraz określa postanowienie Konstytucji lub ustawy, które zostało w ten sposób naruszone.

§ 16. Uchylenie się przez uczestników postępowania od ustosunkowania się w określonym przez Trybunał terminie do wniosku o tymczasowe uregulowanie kwestii spornych, a w szczególności zawieszenie czynności egzekucyjnych (art. 54 ust. 2 ustawy), nie stoi na przeszkodzie w podjęciu przez Trybunał stosownego postanowienia.

Rozdział IV

Nadawanie biegu skargom konstytucyjnym

§ 17. Do skargi konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego przez podmiot wymieniony w art. 79 ust. 1 Konstytucji, stosuje się odpowiednio przepisy § 9 i § 10 regulaminu, jeżeli spełnia ona wymagania określone w art. 46 ust. 1, art. 47 i art. 48 ust. 1 ustawy.

§ 18. 1. W razie wątpliwości co do charakteru pisma, upoważniony przez prezesa Trybunału pracownik może zwrócić się do nadawcy o stosowne wyjaśnienie. W piśmie wzywającym do wyjaśnienia należy jednocześnie poinformować o wymaganiach, jakie powinna spełniać skarga konstytucyjna.

2. Jeżeli nadawca pisma w wyznaczonym mu terminie wyjaśni, że pismo należy traktować jako skargę konstytucyjną, zostaje ona skierowana do wstępnego rozpoznania.

3. W wypadku gdy nadawca nie złożył w wyznaczonym mu terminie wyjaśnienia, uważa się, że pismo nie miało charakteru skargi konstytucyjnej.

§ 19. Jeżeli skarga konstytucyjna wymaga uzupełnienia, Trybunał wzywa wnoszącego skargę do usunięcia braków w terminie 7 dni od doręczenia wezwania.

§ 20. Po nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu Trybunał informuje Rzecznika Praw Obywatelskich oraz pozostałych uczestników o wszczęciu postępowania.

§ 21. 1. Jeżeli sędzia-sprawozdawca oceni, że w sprawie skargi konstytucyjnej zachodzą warunki przewidziane w art. 59 ust. 2 ustawy, kieruje sprawę do rozpatrzenia na posiedzeniu niejawnym.

2. Do rozpatrzenia na posiedzeniu niejawnym sędzia-sprawozdawca kieruje również sprawę, w której zachodzi potrzeba rozważenia wydania tymczasowego postanowienia o zawieszeniu lub wstrzymaniu wykonania orzeczenia w sprawie, której dotyczy skarga konstytucyjna, jeżeli istnieją warunki określone w art. 50 ust. 1 ustawy.

§ 22¹⁰⁾. Czynności biurowe w zakresie wymienionym w niniejszym rozdziale oraz wynikające z art. 36 ustawy wykonuje Zespół ds. Obsługi Skargi Konstytucyjnej. W tym celu Zespół prowadzi rejestrację i dokumentację spraw według zasad ustalonych w zarządzeniu szefa Biura Trybunału oraz zapewnia obsługę sędziów Trybunału.

Rozdział V

Rozprawa i jej przygotowanie

§ 23. 1. Na wniosek przewodniczącego składu orzekającego prezes Trybunału wyznacza termin rozprawy w danej sprawie, o czym zawiadamia uczestników postępowania.

2. W razie odroczenia rozprawy następny termin ustala się bezpośrednio na rozprawie.

§ 24. 1. Przygotowanie rozprawy należy do składu orzekającego Trybunału w danej sprawie. Przewodniczący składu orzekającego wydaje w tym celu niezbędne zarządzenia; może także przed rozprawą wyznaczyć naradę składu orzekającego dla omówienia propozycji sędziego-sprawozdawcy i występujących zagadnień prawnych.

2. Przewodniczący składu orzekającego Trybunału czuwa nad tym, aby:

- 1) członkowie składu orzekającego mogli zaznajomić się z aktami sprawy przed rozprawą,
- 2) w toku postępowania nie pominięto okoliczności koniecznych do wyjaśnienia sprawy,
- 3) podczas narady omówiono wszystkie wyłaniające się zagadnienia i wnioski uczestników.

3. Skład orzekający Trybunału, w toku przygotowania rozprawy, może na wniosek przewodniczącego składu orzekającego lub sędziego-sprawozdawcy postanowić o zwróceniu się przewodniczącego składu orzekającego do:

- 1) Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego o informację co do sądowej wykładni określonych przepisów,
- 2) określonych organów bądź instytucji państwowych, organizacji społecznych albo placówek naukowych o opinię we wskazanych kwestiach dotyczących rozpatrywanej sprawy,
- 3) określonych organów bądź instytucji państwowych albo organizacji społecznych o okazanie w toku postępowania bądź na rozprawie wskazanych akt lub innych dokumentów albo aktów normatywnych.

4. Przewodniczący składu orzekającego Trybunału, z inicjatywy sędziego-sprawozdawcy lub w porozumie-

niu z nim, może zarządzić powołanie biegłego (biegłych). Postanowienie w tej kwestii może także podjąć skład orzekający.

§ 25. 1. Jeżeli przewodniczący składu orzekającego uzna, że złożenie do rozpatrywanej sprawy okazanego dokumentu, odpisu lub wyciągu z dokumentu jest zbędne, dokument ten opisuje się w protokole, wymieniając osobę, która go przedstawiła.

2. Na dokumencie złożonym do akt na rozprawie przewodniczący składu orzekającego zamieszcza wzmiankę, przez kogo dokument został złożony.

3. Przewodniczący składu orzekającego, po wydaniu orzeczenia w sprawie, zarządza bezzwłoczny zwrot akt właściwemu organowi, który udostępnił je Trybunałowi w celach dowodowych.

§ 26. Przewodniczący składu orzekającego Trybunału może nie zezwolić przedstawicielom radia, telewizji oraz prasy na utrwalanie za pomocą aparatury obrazu i dźwięku z przebiegu rozprawy, jeżeli dokonywanie tych czynności będzie utrudniało prowadzenie rozprawy.

§ 27. 1. W razie zarządzenia odroczenia lub przerwy w rozprawie, przewodniczący składu orzekającego Trybunału informuje o czasie kontynuowania rozprawy, chyba że niezwłoczne wyznaczenie następnego terminu nie jest możliwe.

2. Zamykając rozprawę przewodniczący składu orzekającego Trybunału informuje o udaniu się na naradę oraz o terminie i miejscu ogłoszenia orzeczenia.

§ 28. 1. Wszyscy obecni na sali rozpraw, łącznie z uczestnikami postępowania i protokolantem, powstają w czasie wchodzenia i wychodzenia składu orzekającego Trybunału Konstytucyjnego.

2. Każda osoba wypowiadająca się na rozprawie powstaje z miejsca, również wówczas, gdy zwraca się do niej członek składu orzekającego Trybunału. W uzasadnionych wypadkach przewodniczący składu orzekającego Trybunału może zezwolić na pozostanie w pozycji siedzącej.

§ 29. W czasie rozprawy sędziowie Trybunału Konstytucyjnego używają togi i biretu jako stroju urzędowego, a sędzia Trybunału przewodniczący na rozprawie — także łańcucha z godłem Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 30¹¹⁾. Szef Biura może za zgodą przewodniczącego składu orzekającego zarządzić wydanie kart wstępu, a ponadto wyznaczyć odpowiednie miejsca dla sprawozdawców prasy i innych środków przekazu w wypadku przewidywanego zwiększonego zainteresowania daną sprawą.

¹⁰⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 7 uchwały wymienionej w przypisie 1.

¹¹⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 8 uchwały wymienionej w przypisie 1.

Rozdział VI

Narada sędziowska oraz orzekanie

§ 31. 1. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego oraz ustalanie treści zasadniczych motywów orzeczenia i jego pisemnego uzasadnienia zapadają na naradach odbywanych po przeprowadzeniu rozprawy albo na posiedzeniu niejawnym, o którym mowa w art. 59 ust. 2 ustawy (narady sędziowskie). Pod pojęciem orzeczeń Trybunału rozumie się wyroki i postanowienia Trybunału, wydawane w sprawach, o których mowa w art. 70 ust. 1 i ust. 2 pkt 1—3 oraz art. 59 ust. 2 ustawy.

2. W naradzie sędziowskiej uczestniczą wyłącznie członkowie składu orzekającego Trybunału. Naradzie sędziowskiej przewodniczy przewodniczący składu orzekającego Trybunału; projekt orzeczenia i jego zasadniczych motywów oraz pisemnego uzasadnienia przedstawia składowi orzekającemu sędzia-sprawozdawca.

3. Narada sędziowska w celu wydania orzeczenia oraz ustalenia jego zasadniczych motywów jest tajna; odbywa się bezpośrednio po przeprowadzeniu rozprawy, a w razie odroczenia wydania orzeczenia z przyczyn określonych w art. 67 ust. 4 ustawy — przed wyznaczonym terminem wydania orzeczenia. W wypadku zgłoszenia przez sędziego-sprawozdawcę zdania odrębnego, motywy oraz uzasadnienie pisemne orzeczenia sporządza sędzia wyznaczony przez przewodniczącego. Uzasadnienie pisemne sporządza sędzia Trybunału wyznaczony przez przewodniczącego także w wypadku, gdy jego sporządzenie przez sędziego-sprawozdawcę napotyka nieprzewidzianą przeszkodę, której czasu trwania nie można przewidzieć.

4. Jeżeli skład orzekający Trybunału, o którym mowa w art. 25 ust. 1 pkt 2 lub 3 ustawy, zamierza odstąpić od poglądu prawnego wyrażonego w orzeczeniu wydanym w pełnym składzie, może przedstawić prezesowi Trybunału wniosek o rozpoznanie sprawy w pełnym składzie Trybunału.

5. Narada w celu przyjęcia pisemnego uzasadnienia odbywa się w czasie umożliwiającym jego sporządzenie przed upływem 30 dni od ogłoszenia orzeczenia.

§ 32. Jeżeli na naradzie sędziowskiej w pełnym składzie, przy parzystej liczbie sędziów, żadne z proponowanych rozstrzygnięć nie uzyska wymaganej art. 68 ust. 1 ustawy większości głosów, przewodniczący składu wznawia rozprawę i odracza rozpoznanie sprawy, informując o przyczynie niemożności podjęcia orzeczenia.

§ 33. 1. Zdanie odrębne sędziego Trybunału do orzeczenia może być zgłoszone bezpośrednio na naradzie sędziowskiej, zaś do pisemnego uzasadnienia orzeczenia — w chwili jego podpisywania. Równocześnie ze zgłoszeniem zdania odrębnego do orzeczenia sędzia Trybunału, zgłaszający takie zdanie, przedstawia jego zasadnicze motywy.

2. O zgłoszeniu zdania odrębnego czyni się wzmiankę odpowiednio w orzeczeniu bądź uzasadnieniu do orzeczenia, przez zamieszczenie przy podpisie sędziego Trybunału, który zgłosił zdanie odrębne, wyrazów „zdanie odrębne” lub w skrócie „zd. odr.”

3. Uzasadnienie pisemne zdania odrębnego do orzeczenia powinno nastąpić najpóźniej przed podpisaniem pisemnego uzasadnienia orzeczenia, zaś do uzasadnienia orzeczenia — w ciągu 14 dni od jego podpisania przez skład orzekający Trybunału.

4. Uzasadnienie zdania odrębnego do orzeczenia dołącza się do tego orzeczenia, zaś zdania odrębnego do jego pisemnego uzasadnienia — do tego uzasadnienia.

§ 34. 1. Orzeczenie i jego zasadnicze motywy ogłasza się w dniu rozprawy, z zastrzeżeniem ust. 2. W wypadku zgłoszenia do orzeczenia zdania odrębnego, przewodniczący składu orzekającego Trybunału informuje o tym bezpośrednio po ogłoszeniu orzeczenia, wymieniając sędziego Trybunału Konstytucyjnego, który ustnie zaznajał uczestników postępowania z jego motywami.

2. W wypadkach określonych w art. 67 ust. 4 ustawy ogłoszenie orzeczenia i jego zasadniczych motywów może być odroczone, jednakże na czas nie dłuższy niż 14 dni. O odroczeniu przez Trybunał ogłoszenia orzeczenia oraz o terminie i miejscu jego ogłoszenia przewodniczący składu orzekającego Trybunału informuje uczestników postępowania w dniu rozprawy.

§ 35. W czasie ogłaszania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego wszyscy obecni na sali rozpraw wysłuchują go stojąc, wyjąwszy członków składu orzekającego Trybunału. W czasie ogłaszania orzeczenia członkowie składu orzekającego Trybunału pozostają w biretach.

§ 36. 1. W razie usprawiedliwionej dłuższej nieobecności sędziego Trybunału — członka składu orzekającego Trybunału w danej sprawie, uzasadnienie za nieobecnego sędziego podpisuje przewodniczący składu orzekającego Trybunału, a w razie jego nieobecności — najstarszy wiekiem sędzia spośród członków składu orzekającego; o fakcie tym czyni się odpowiednią wzmiankę, przez zamieszczenie przy podpisie sędziego Trybunału wyrazów „za nieobecnego sędziego...”, z podaniem imienia i nazwiska tego ostatniego.

2. W przypadku gdy pisemne uzasadnienie orzeczenia sporządzone zostało przez członka składu orzekającego Trybunału niebędącego sędzią-sprawozdawcą, czyni się o tym w orzeczeniu wzmiankę, przez dopisek przy jego imieniu i nazwisku wyrazu „uzasadnienie”.

§ 37. 1. Przepisy niniejszego rozdziału dotyczące trybu przygotowania i podejmowania orzeczeń i ich uzasadnienia oraz zgłaszania do nich zdania odrębnego stosuje się odpowiednio do postanowień, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. Postanowień, wydanych na posiedzeniu niejawnym, nie ogłasza się ustnie, lecz doręcza uczestnikom postępowania. Sentencja i uzasadnienie stanowią integralną całość postanowienia, podpisywaną przez skład orzekający.

3. Postanowienia, podejmowane w toku rozprawy, ogłaszane są uczestnikom postępowania ustnie na rozprawie, łącznie z zasadniczymi motywami podjętego postanowienia, a ich treść jest utrwalana w protokole z rozprawy. O zgłoszonym zdaniu odrębnym czyni się wzmiankę w protokole z rozprawy.

Rozdział VII

Wykonywanie orzeczeń

§ 38. 1. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego wykonuje prezes Trybunału przy pomocy Biura.

2. Sekretariat Trybunału prowadzi w tym celu rejestr wykonania orzeczeń Trybunału, przyjmując jako początek terminu do wykonania orzeczenia datę jego ogłoszenia lub termin określony w orzeczeniu.

§ 39. Sekretariat Trybunału Konstytucyjnego prowadzi w rejestrze wykonania orzeczeń oddzielne oznaczenie spraw, w których:

- 1) stosownie do art. 190 ust. 3 Konstytucji — został określony inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego aniżeli z dniem ogłoszenia,
- 2) stosownie do art. 122 ust. 4 Konstytucji — Trybunał, orzekając o niezgodności poszczególnych przepisów ustawy z Konstytucją, które nie są nierozdzielnie związane z całą ustawą — przekazał orzeczenie Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 40. (skreślony).¹²⁾

Rozdział VIII

Sygnalizowanie uchybień i luk w prawie

§ 41. Istnienie uchybienia bądź luki w prawie, których usunięcie jest niezbędne dla zapewnienia spójności systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (art. 4 ust. 2 ustawy), stwierdza się w postanowieniu, wydanym w składzie orzekającym właściwym dla rozpoznania danego aktu normatywnego.

§ 42.¹³⁾ Podjęcie postępowania w sprawie uchybienia bądź luki w prawie następuje:

- 1) w toku postępowania w sprawie — na podstawie postanowienia składu orzekającego Trybunału albo
- 2) z inicjatywy prezesa Trybunału.

¹²⁾ Przez § 1 pkt 9 uchwały wymienionej w przypisie 1.

¹³⁾ W brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 10 uchwały wymienionej w przypisie 1.

§ 43. 1. W razie stwierdzenia przez Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu, o którym mowa w § 41, uchybienia bądź luki w prawie — postanowienie to prezes Trybunału kieruje do właściwego organu stanowiącego prawo w celu usunięcia stwierdzonego uchybienia bądź luki w prawie.

2. Kierując postanowienie do organu, o którym mowa w ust. 1, prezes Trybunału może jednocześnie przekazać swoje uwagi co do konieczności i sposobu usunięcia stwierdzonych uchybień bądź luk w prawie oraz zwrócić się o poinformowanie Trybunału o zajętych przez adresata sygnalizacji stanowisku w sprawie ich usunięcia.

Rozdział IX

Wewnętrzny tok postępowania z pismami i aktami spraw

§ 44. 1. Pisma dotyczące spraw toczących się przed Trybunałem Konstytucyjnym przyjmuje Sekretariat Trybunału i przedstawia je prezesowi lub wiceprezesowi Trybunału.

2. Prezes Trybunału może zarządzić przedstawienie pism we wszczętej sprawie bezpośrednio przewodniczącemu składowi orzekającego Trybunału.

3. W sprawach innych niż wymienione w ust. 1 i 2 prezes Trybunału może określić, w drodze zarządzenia, rodzaj pism zastrzeżonych do jego osobistego wglądu lub podpisu ze względu na osoby lub organ władzy publicznej albo ze względu na charakter wystąpienia.

§ 45. 1. Pisma dotyczące spraw toczących się przed Trybunałem Konstytucyjnym doręcza się za zwrotnym poświadczeniem odbioru, z zaznaczoną datą odbioru. Potwierdzenie odbioru dołącza się do akt sprawy.

2. Zawiadomienia o terminie rozprawy (posiedzenia) powinny zostać wysłane z takim wyprzedzeniem, aby w razie stwierdzenia przeszkód w ich doręczeniu można było wysłać je ponownie albo odwołać termin rozprawy (posiedzenia).

§ 46. 1. Orzeczenia i postanowienia oraz zarządzenia wydawane w toku postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym doręcza się w odpisach uwierzytelnionych przez sekretarza Trybunału. Nie mogą być sporządzane uwierzytelnione odpisy zdania odrębnego sędziego Trybunału.

2. Wnoszone do Trybunału przez uczestników postępowania pisma doręczane są innym uczestnikom postępowania w odpisach (fotokopiach).

3. O sprostowaniu orzeczenia, o którym mowa w art. 73 ustawy, umieszcza się wzmiankę na orzeczeniu, którą podpisuje przewodniczący składu orzekającego i protokolant. Odpisy orzeczenia wydaje się w brzmieniu uwzględniającym sprostowanie.

§ 47. 1. Akta spraw są dostępne dla uczestników postępowania w godzinach pracy Sekretariatu Trybunału co najmniej na 14 dni przed wyznaczonym terminem rozprawy (posiedzenia). Uczestnicy postępowania mogą w sekretariacie przeglądać akta spraw oraz sporządzać dla swoich potrzeb odpisy lub wyciągi z tych akt, z wyjątkiem dokumentów tajnych ze względu na bezpieczeństwo państwa lub ochronę tajemnicy państwowej. Na pisemny wniosek mogą otrzymywać odpisy i wyciągi, z wyjątkiem tajnych dokumentów, za potwierdzeniem zgodności przez sekretarza Trybunału.

2. Za zezwoleniem prezesa Trybunału albo przewodniczącego składu orzekającego, na zasadach określonych w ust. 1, mogą być udostępnione do przejrze-

nia akta sprawy także innym osobom (organom) na pisemny wniosek, gdy uwiarygodnią interes prawny oraz gdy nie zostaną przez to naruszone interesy uczestników postępowania.

3. Po ukończeniu postępowania za zgodą prezesa Trybunału uczestnikowi postępowania można wydać złożony przez niego do akt dokument. Wydanie dokumentu może być uzależnione od złożenia jego odpisu lub wyciągu z tego dokumentu.

4. Akta postępowania przed Trybunałem nie są wydawane innym sądom, organom władzy lub administracji państwowej; w szczególnych wypadkach prezes Trybunału, w uzgodnieniu ze składem orzekającym w danej sprawie, może zezwolić na ich wydanie.